

BLOEMETJES EN BIJTJES

Een duurzame
liefde

VLAAMS-
BRABANT

BLOEMETJES EN BIJTJES, een duurzame liefde

Bijtjes houden van bloemetjes en bloemetjes houden van bijtjes. Meer nog: ze hebben elkaar nodig voor hun voortbestaan. Bijen voeden zich met het stuifmeel en de nectar van bloemen. Bloemen profiteren op hun beurt van de bestuiving die zorgt voor de bevruchting. Jammer genoeg gaan de populaties van bijen al geruime tijd achteruit: door ziektes en parasieten en tekort aan voedsel voor bijen in de vorm van nectar en stuifmeel.

In deze brochure geven we je graag enkele handige weetjes en tips die je op weg helpen om de bloemetjes en bijtjes een handje toe te steken.

Monique Swinnen,
gedeputeerde voor
land- en tuinbouw

Voorwoord 3

Wist je dat...

- ... een bloemenakker niet hetzelfde is als een bloemenweide? 5
- ... er een verschil is tussen een bij, een hommeltje en een wesp? 6
- ... stuifmeel de belangrijkste voedingsbron is voor bijen? 7

De bloemetjes en bijtjes hebben je nodig

- Hoe kan je helpen? 8
- Welke planten zijn geschikt voor bijen? 9
- Meer natuur voor pittig fruit 10
- Welke voordelen heeft dit type bloemenmengsel nog? 11
- Hoe bereid je het best de grond voor? 11
- Hoe zaai je het mengsel in en hoe onderhoud je het? 11

WIST JE DAT.....

... een bloemenakker niet hetzelfde is als een bloemenweide?

BLOEMENAKKER

Een bloemenakker bestaat uit een- of tweejarige planten zoals klaprozen, korenbloemen, boekweit, dille, koriander... Ze kiemen op verstoorde grond. Het is dus noodzakelijk dat je de grond schoffelt of ploegt voordat je zaait. Zoals de naam laat vermoeden, is een eenjarige plant een plant die zijn cyclus voltooit in een jaar. Eenjarige planten verspreiden doorgaans meer zaden dan meerjarige of doorlevende planten.

BLOEMENWEIDE

Een bloemenweide is een grasland dat bestaat uit meerjarige planten zoals margriet, zandblauwtje, slangenkruid, sint-janskruid, duizendblad, veldsalie,... Als je een bloemenweide 2 à 3 maal per jaar maait en het maaisel afvoert, komen deze planten jaarlijks terug.

WIST JE DAT.....

... er een verschil is tussen een bij, een hommels en een wesp?

Bijen, hommels en wespen bezitten enkele gemeenschappelijke kenmerken: ze hebben twee paar vleugels, zijn familie van de vliesvleugeligen, bezitten een angel, leveren hun bijdrage aan het bestuiven van planten,... maar ze hebben ook typische verschillen.

BIJEN

Uiterlijke kenmerken: bijen hebben een langwerpige, bruinzwart en harig lichaam.

Typisch: bijen steken enkel als ze zich bedreigd voelen of wanneer hun korf in gevaar is. Bij een bijensteek blijft de angel steeds achter in de huid van het slachtoffer.

Nut: (honing)bijen produceren honing door enzymen aan de nectar toe te voegen en zorgen voor de bestuiving van heel wat gewassen en bloemen. Bijen zijn de koplopers voor de bestuiving maar ook andere vliegende insecten zoals zweefvliegen en vliegen leveren een belangrijke bijdrage.

Extra: volgens een studie uit 2008 komen in Vlaanderen 340 inheemse bijensoorten voor. Vele tientallen soorten zijn zeldzaam en werden maar enkele keren waargenomen of komen alleen lokaal talrijk voor.

HOMMELS

Uiterlijke kenmerken: hommels hebben een veelkleurig sterk behaard lichaam en zijn groter dan andere bestuivende insecten. De bekendste hommels is de aardhommel. Hij is overwegend zwart met een (vuil)wit achterlijf en heeft een kleine, brede kop.

Typisch: deze sociale insecten worden in onze streek gebruikt voor de bestuiving in de tomatenkweek. Hommels worden vooral in de zomer waargenomen bij bloeiende bloemperken in de omgeving van tuinbouwbedrijven. Een hommels verliest bij het steken bijna nooit zijn angel.

Nut: hommels zorgen ook voor bestuiving wanneer het bewolkt is, in tegenstelling tot bijen die enkel te zien zijn bij mooi weer. Ze vliegen onder allerlei weersomstandigheden, behalve als het te heet is,

van zonsopgang tot zonsondergang, en op bijna alle soorten bloemen.

WESPEN

Uiterlijke kenmerken: wespen hebben een geelzwart slank lijf met de typische ingesneden 'wespentaille'.

Typisch: ze zijn iets agressiever en steken vooral in de nazomer en herfst wanneer hun voedsel schaarser wordt. De angel zonder weerhaken van de wesp blijft bijna nooit achter in de huid zodat een wesp verschillende keren na elkaar kan steken.

Nut: hoewel wespen vaak als negatief ervaren worden, zijn het toch nuttige insecten omdat ze ook een deel van de bestuiving voor hun rekening nemen en plaaginsecten bestrijden die planten aanvreten. De jonge larven van de wespen worden immers groot gebracht met rupsen en bladluizen.

Extra: een wesp spuit kleine hoeveelheden gif in bij haar slachtoffer. Dit gif bevat bepaalde lokstoffen waardoor andere wespen aangetrokken kunnen worden. Vooral voor mensen die allergisch zijn voor een bepaald gif is het belangrijk om goed het onderscheid tussen de verschillende vliegende insecten te kennen.

WIST JE DAT.....

... stuifmeel de belangrijkste voedingsbron is voor bijen?

Stuifmeel bevat eiwitten, vetten en vitamines die de bijen nodig hebben voor hun ontwikkeling, in het bijzonder voor de groei van de voedersapklieren. Bij een stuifmeeltekort functioneren die klieren minder wat leidt tot een kortere levensduur van de volwassen bijen en tegelijkertijd een grote sterfte onder de larven veroorzaakt.

BLOEMETJES EN BIJTJES

De bij is de belangrijkste natuurlijke helper bij de bestuiving van veel waardevolle land- en tuinbouwgewassen en wilde flora. De meeste gekweekte fruitsoorten zijn afhankelijk van kruisbestuiving door de honingbij.

Hoe kan je helpen?

Grote oppervlakten bloemrijke vegetaties zijn absoluut noodzakelijk om de honingbijen in stand te houden. Als tuineigenaar kan je je tuin zo natuurlijk mogelijk inrichten met meerjarige planten en bloemenakkers die zorgen voor een constante aanvoer van voedselrijk stuifmeel.

Naast voldoende voedsel hebben bijen ook behoefte aan geschikte nestgelegenheden. Deze mogelijkheden moeten zich in de nabijheid van bijenplanten bevinden. Je kan steeds je steentje bijdragen door:

- bijenhôtels of -kastjes te plaatsen in de tuin (handleiding op www.natuurpunt.be);
- dode planten met holle stengels of uitgeholde bomen te behouden;
- blokken hout te voorzien met gaten in, (kies voor hard, inlands loofhout zoals eik, kastanje, robinia,...);
- rietmatten te integreren in de tuin;
- de tuin niet om te woelen maar wel handmatig onkruidvrij te houden (voor de bijen die hun nesten ondergronds bouwen);

Je kan de bijen ook helpen door het achterwege laten van chemische bestrijdingsmiddelen en door het maai- en snoei-moment van belangrijke drachtplanten, planten die nectar en/of pollen leveren, af te stellen op de bijen.

Welke planten zijn geschikt voor bijen?

Verschillende soorten lenen zich, van kruidachtige planten tot houtachtige soorten zoals:

- **bolgewassen:** sneeuwklokje, krokus, tulp, blauw druifje (alle bolgewassen bieden stuifmeel in het vroege voorjaar);
- **struiken:** vuilboom (langdurige nectarproductie), hazelaar (stuifmeel in het vroege voorjaar), meidoorn (vooral stuifmeel, ook nectar, opletten met bacterievuur, zie www.vlaamsbrabant.be/bacterievuur), wilde liguster, kornoelje, buxus, sleedoorn, bessen, struikheide, dopheide, braam, framboos, klimop, brem;
- **bomen:** wilde kers, zoete kers (nectar én stuifmeel), fruitbomen, linde (veel nectar, ook stuifmeel), paardenkastanje, esdoorn, tamme kastanje, wilg (nectar en stuifmeel);
- **vaste planten:** klaver, wilde marjolein, herfstaster, koninginnenkruid, beemd-kroon, centaurie;
- **een- en tweejarige planten:** paardenbloem, koolzaad, mosterd, raapzaad, borage (komkommerkruid), phacelia, korenbloem,...

De juiste hoeveelheid nectar van een plant hangt nauw samen met de bodemver-eiste van een plant. Maar ook het aantal bloemen per plant is van belang. Een tulp heeft bijvoorbeeld een hoog nectarper-centage maar een plant zoals koolzaad levert beduidend meer bloemen waar-door de eindopbrengst groter is.

Meer natuur voor pittig fruit Interreg-project Vlaanderen-Nederland

Zonder bijen geen fruit. In de belangrijkste fruitregio's werken zeven organisaties uit Nederland en Vlaanderen samen met meer dan 100 fruittelers en diverse andere actoren. Samen bundelen ze hun krachten voor de integratie van meer natuur in de fruitteelt. Ze zoeken naar duurzame kansen voor (wilde) bijen, vleurmuizen en vogels in ruil voor diensten die een goede oogst garanderen. Zo zorgen we voor heerlijk en duurzaam fruit van eigen streek.

Alle info op www.vlaamsbrabant.be/meernatuurvoorpittigfruit

WELKE VOORDELEN HEEFT DIT TYPE BLOEMENMENGSEL?

- Is een mengsel dat aangepast is aan onze bodem.
- Heeft een goede onkruidonderdrukkende werking.
- Verhindert dat er erosie optreedt.
- Is een goede bodemverbeteraar en stimuleert het bodemleven.
- Biedt bloemen aan voor alle soorten bloembezoekende insecten.
- Herbergt heel wat nuttige insecten waardoor de druk door schadelijke insecten op aanliggende perceltjes vermindert.

HOE BEREID JE HET BEST DE GROND VOOR

- Verwijder netels en distels zonder gebruik te maken van onkruidverdelgers. Herbiciden verminderen de kiemkracht van het bloemenmengsel.
- Ploeg of spit en frees of hark daarna de bovengrond lichtjes.

HOE ZAAI JE HET MENGSEL IN EN HOE ONDERHOUD JE HET?

- Zaaï vanaf einde maart tot eind augustus: 20 gram voor 40m² volstaat.
- Voor het gemakkelijker inzaaien kan je de zaden mengen met zand.
- Gebruik de drievingermethode: de zaden rusten in de holte van de handpalm en glijden langs wijs-, midden- en ringvinger.
- Zaaï niet met de volle hand om te vermijden dat je te dicht zaait.
- Na het inzaaien, hark of eg je de bovengrond lichtjes. De meeste zaden van het bloemenmengsel ontkiemen het best in het donker en worden zo ook verstopt voor vogels.

MEER INFO

Provincie Vlaams-Brabant, dienst land- en tuinbouw

Provincieplein 1 - 3010 Leuven
016-26 72 72 - landbouw@vlaamsbrabant.be

Beleidsverantwoordelijke

Monique Swinnen
Gedeputeerde voor land- en tuinbouw
016-26 70 57 - monique.swinnen@vlaamsbrabant.be

www.vlaamsbrabant.be/landbouw

Colofon:

Deze folder werd uitgegeven door het provinciebestuur van Vlaams-Brabant in opdracht van de deputatie van Vlaams-Brabant in maart 2012. Herdruk maart 2016. Foto's en illustraties: dienst land- en tuinbouw
Vildaphoto - Rana Karl Van Ginderdeuren (bij) - Regionaal Landschap Noord Hageland (bijenhotel)
V.u. Provincie Vlaams-Brabant, Provincieplein 1, 3010 Leuven / Onr. 0253-973-218

